بسم الله الرحمن الرحيم

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓު

ދިވެހިރާއްޖެ

ސަބަބާއެކު ނިންމި ޙުކުމް

- ކޭސް ނަންބަރު: 2023/HC-A/304
- އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް: ނަޢީމާ އިބްރާހީމް / ހ. ނައިސާ
- އިސްތިއުނާފު ރައްދުވެރި ފަރާތް: ސަޢީދާ ހަމްޒާ / ހ. ސީބްރީޒް
- މައްސަލައިގެ ބާވަތް: އިހުމާލުވުމުގެ ސަބަބުން ލިބޭ ގެއްލުމުގެ ބަދަލާއި، މަދަނީ މަސްއޫލިއްޔަތުގެ ދަށުން ބަދަލު ނަގައިދިނުމަށް ހުށަހަޅާ މައްސަލަ

މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލިސް:

ފަނޑިޔާރު ޙަސަން ސަޢީދު

ފަނޑިޔާރު ހުޒައިފާ މުޙައްމަދު

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ސަމީޖް ޢަބްދުﷲ

ނިމުނު ތާރީޚް: 12 ޖުމާދަލްއާޚިރާ 1447 / 02 ޑިސެންބަރު 2025

ހައިކޯޓުގައި ގަޟިއްޔާ ރަޖިސްޓްރީ ކުރެވުނު ތާރީޚް: 18 ރަބީޢުލްއައްވަލް 1445

03 އޮކްޓޫބަރު 2023

އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު މައްސަލަ:

- ނަންބަރު: 3229/Cv-C/2021
- ނިންމި ކޯޓު: ސިވިލް ކޯޓު
- މައުޟޫ: އިހުމާލުވުމުގެ ސަބަބުން ލިބޭ ގެއްލުމުގެ ބަދަލުގައި، މަދަނީ މަސްއޫލިއްޔަތުގެ ދަށުން ބަދަލު ނަގައިދިނުމަށް ހުށަހެޅި މައްސަލަ
- ހުށަހެޅުނު ތާރީޚް: 16 ސެޕްޓެމްބަރު 2021
- ނިމުނު ތާރީޚް: 13 ޖުލައި 2023

އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް

ނަދީމާ އިބްރާހީމް / ހ.ނަރިގިސް

ޤާނޫނީ ވަކީލް: މުޙައްމަދު ޝިހާމް، ހިޔާވަހި / ސ.ފޭދޫ

އިސްތިއުނާފާ ދެކޮޅުވި ފަރާތް

ޝަރީފާ ޙަމީދު / ހ.ސީސައިޑް

ޤާނޫނީ ވަކީލް: އަލީ އާދިލް / ލައިސަންސު ނަންބަރު 1684

ފަނޑިޔާރު ހުސައިން ޝަހީދުގެ ނަޒަރު

ތައާރަފު

1. މިއީ، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3229/Cv-C/2021 ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް އެދި ހ. ނައިސާ / ނަޒީމާ އިބްރާހީމް[1]ގެ ފަރާތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓަށް ހުށަހަޅުއްވުން ބަލާފައިވާ ޤަޟިއްޔާއެކެވެ. މި ޤަޟިއްޔާގައި އިސްތިއުނާފަށް ރައްދުވާ ފަރާތަކީ، ހ.ސީބްރީޒް / ސަކީނާ ޚަދީޖާ[2] އެވެ.

ކަން ހިނގާފައިވާގޮތް

2. މި މައްސަލައިގައި ކަންހިނގާފައިވާގޮތް ކަމަށް ސަކީނާ ޚަދީޖާގެ ފަރާތުން ސިވިލް ކޯޓަށް ހުށަހެޅި ދަޢުވާ ކޯޓުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާގޮތް ތިރީގައި ބަޔާންކޮށްލަމެވެ.

2.1 ހ.ސީބްރީޒް އޮތް ބިމާ އަދިއެކު ބިމާއި އިންވެގެން އޮންނަނީ ހ.ނައިސާ އޮތް ބިމާ ބަރާބަރަށް ބިންކަން.

2.2 ހ.ސީބްރީޒްގައި 6 ބުރީގެ އިމާރާތެއް ކޮށްފައިވާއިރު، ހ.ސީބްރީޒްގެ އަތިރިއަށް ބިމުން ގޮތްގަނޑަކަށް 10 (ދިހައެއް) އަކަފޫޓުގެ ސަރަހައްދުގައި ހ.ނައިސާއޮތް ބިމާ ގެ އިމާރާތްކޮށްފައިވާކަން.

2.3 ހ.ސީބްރީޒްގައި 10 (ދިހައެއް) ބުރީގެ އިމާރާތެއް ކުރުމަށް ކުރިން ސަރުކާރުގެ ކަމާބެހޭ އިދާރާތަކުގެ ހުއްދަ ހޯދުމަށްފަހު، އިމާރާތްކުރާ ބަޔަކަށް ބިންމުރު އިމާރާތްކުރުމުގެ ކުރިން ސަރުކާރުން ހަމަޖެއްސުމަށް އެދުމުން ފާރުގެ ދުރުން މާލެ ސިޓީ ކައުންސިލުގެ މުވައްޒަފުން ޒިޔާރަތްކޮށް ހ.ސީބްރީޒް އޮތް ބިމާ ބިމުގެ ރަޖިސްޓްރީގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ މިންވަރަށް ހަމަވާތޯ ބެލިއިރު ހ.ނައިސާ އޮތް ބިމާ އިމާރާތްކޮށްފައިވަނީ 6 (ހައެއް) އިންޗި ފާރާ 21 (އެކާވީސް) ފޫޓު ދިގުމިނުގެ ސަރަހައްދުގައި ހ.ސީބްރީޒް ބިމާ އަދިއެކު ބިމުން ބޭނުންކޮށްގެންކަން ސާބިތުވެފައިވާކަން.

---

[1] އައިޑީކާޑު ނަންބަރު A051269

[2] އައިޑީކާޑު ނަންބަރު A042859

2.4 ރަސްމީކޮށް އެ މައްސަލަ މާލެ ސިޓީ ކައުންސިލަށް ހުށަހެޅުމުން ދެފަރާތް ނޯޓިސް 2 (ދޭއް) މަސްދުވަހުގެ ތެރޭގައި [illegible] މާލެ ސިޓީ ކައުންސިލަށް އެންގުމަށް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކައުންސިލުން 21 މާރިޗު 2021 ގައި އަންގާފައިވާކަން.

2.5 މާލެ ސިޓީ ކައުންސިލްގެ އެންގުން ނަމަވެސް [illegible] ފަރާތުން [illegible]، [illegible] [illegible] ފަރާތުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 10 (ދިހައެއް) ދުވަހު އިމާރާތް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. ސިވިލް ކޯޓަށް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 3229/Cv-C/2021 [illegible] [illegible].

2.6 [illegible] ސިވިލް ކޯޓުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

ސިވިލް ކޯޓުން ހުކުމްކުރި ގޮތް

3. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 10 (ދިހައެއް) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މާލެ ސިޓީ ކައުންސިލްގެ [illegible] [illegible] [illegible] އެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެ [illegible] [illegible] [illegible] 06 (ހައެއް) [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، މާލެ ސިޓީ ކައުންސިލްގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible]، މާލެ ސިޓީ ކައުންސިލުން [illegible] [illegible]

އެކަން އެންގުމަށްފަހު، މާލޭ ސިޓީ ކައުންސިލުން އަމަލުކުރާ އުޞޫލުގެ ދަށުން، ހ.ނަސީމާއާލު ނާއި ގޭގެ މުދާތަކުން ހ.ސީޕާރކް އާލު އަދިއެހެން ބިމަށް ވައްދައިގެން މުދާތަކާކަށްފައިވާ ޝިކާޔަތު (ގޯތިގަނޑެއްކަން 10 އަހަރުދުވަހު)، ހ.ސީޕާރކް އާލު އަދިއެހެން ބިމަށް އިން ހަމަވާގޮތަށް 02 (ދޭއް) މަސްދުވަހުގެ ތެރޭގައި ބަދަލުކުރަން އެންގުމަށް، މާލޭ ސިޓީ ކައުންސިލުން 18 މާރިޗު 2021 ވަނަ ދުވަހު، ހ.ނަސީމާ އާލު ގޭގެ ވެރިފަރާތަށް އެންގޭފައިވާނަމަވެސް، ދިފާޢީ ފަރާތުން ހަމަވެ އިތުރަށް 03 (ތިނެއް) މަސްދުވަސް ހޯދައިދިނުމަށްފަހު، ހ.ސީޕާރކް އާލު އަދިއެހެން ބިމުން ހ.ނަސީމާ އާލު ގެ މުދާތަކާކަށްފައިވާ ގޮތަށް ބަދަލުކުރުމަށް އެދިފައިވާތީ، އެކަން ބަދަލުކުރުމަށް އެންގޭ ނޯޓިސް އިޢުތިރާޟުގެ ޖަވާބެއް އަދު ކުރަންޖެހޭކަމަށް އޮތް، ހ.ސީޕާރކް، ސަރަޙައްދު ކަމުގެ ގޮތުން ހުށަހަޅާފައިވެއެވެ.

ސިވިލް ކޯޓުގެ ޙުކުމް

4. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3229/Cv-C/2021 ގެ ޤަޟިއްޔާގައި އެ ކޯޓުން ޙުކުމްކޮށްފައިވަނީ،

"ދަޢުވާ، ދިފާޢުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކަންތައްތަކާއި، ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ދެފަރާތުން ހުށަހެޅި ބަޔާންތަކާއި ހެކިތަކަށް ބަލާއިރު، ހ.ނަސީމާ އާލު ގޭގެ އިމާރާތް ކުރުމުގައި، އެ އިމާރާތުގެ ފުރާޅަށް ޖެހުން ފުރިގެން ޖެހިފައިވާ ފެންގަނޑު ހަމަވާން އެ އިމާރާތުގެ ބޭރު ދިމާލަކަށް ފެންދާގޮތަށް ބާއްވާފައިވާ ހ.ސީޕާރކް އާލު ގޭގެ އިމާރާތަށް ވަދެ އެޅިފައިވާ ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުގެ އިމާރާތުގެ ބަޔަކީ ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުން ކުރިމަތިލާފައިވާ ދުވަސް ބާކީ ހުރި ކަމެއް، ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުގެ އިމާރާތުގެ ހ.ނަސީމާ އާލު ގޭގެ ބިމުގައި ފުރިފައިވާ ވަރަށް ބޮޑު ޙިއްސާ އެ ފަރާތުން ނިންމާފައިވާ ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުގެ ބިމުން ކުރިމަތިވެ ހުރި ދަޢުވާ ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުގެ ބަދަލު ކުރަންވާނެކަމަށް، ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުގެ އިމާރާތުން ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުގެ ގޯތީގެ ބިމުގެ ބައިތަކުގައި ހިނގާ ކަން ޤާނޫނީ މިންގަނޑު ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުގެ ގޯތީގެ ބިމުގެ ބައިތަކުގައި ވަކިކުރަން ނޫން ކަމުގައިވާތީ، ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުގެ އިމާރާތުގެ ބައެއް ގޯތީގެ އިމާރާތަށް ވަދެ ހުރިކަމާއި، އެ ބައިތަކުގެ އަޅައިފައިވާ ބަދަލުގެ ގަވާއިދަށް ފަރާތުން ބައްލަވާލެވުނު ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުގެ ބިމުގައި ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުގެ ފުރާޅު، ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުގެ ބިމުގައި ހިމެނޭ ކަމަށާއި ހ.ނަސީމާ އާލު ބިމުގެ ފުރާޅު ގެ ބިމުގެ ފުރާޅު އެ ކަމަށް، ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުގެ ބިމުގައި ހިމެނޭ ކަމަށާއި ހ.ސީޕާރކް އާލު ގޭގެ

އިމުގެ ތެރެއަށް ވައްދައިގެން އިމާރާތް ކޮށްފައިވާތީއާއި، ސ.ސީސައިޑް އެފް ކިޔާ ގޯތީގެ އިންސާފާ ގެއަށް ދިއުމުގެ (13 ޖުލައި 2023) އިން ފެށިގެން 05 (ފަހެއް) މަސް ދުވަހުގެ ތެރޭގައި، ތިޔާ އިމާރާތް ކަނޑާލުމަށް ދަޢުވާލިބޭ ސ.ސަންރައިޒް، ނަޢީމާ އިޖުރާއީގޮތުން ވަގުތަށް އަންގާ އަދާހަމަކުރުމަށް ކަނޑައަޅައި ޙުކުމް ކޮށްފިއެވެ."

މިހެންނެވެ.

އިސްތިއުނާފުގައި ހުށަހެޅި ނުކުތާތައް

5. އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުން އަންނަނިވި ނުކުތާތައް ހުށަހަޅާ، އެ ނުކުތާތަކާ ބެހޭގޮތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ވާހަކަދައްކާފައިވެއެވެ. އެގޮތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ނުކުތާތަކަކީ:

5.1 އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުގެ ނަމުގައި ރަޖިސްޓްރީކުރެވިފައިވާ ސ.ސަންރައިޒް އެފް ކިޔާ އިމާރާތުގެ ފުރަތަމަ ފްލޯރުގެ ބިމުން ފެށިގެން ޖެހިގެން ފްލޯރު އާ ހަމައިން، އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުގެ ނަމުގައި ރަޖިސްޓްރީ ކުރެވިފައިވާ ސ.ސީސައިޑް އެފް ކިޔާ ގޯތީގެ އިމުގެ ތެރެއަށް ވަދެފައިވާ ބައި، އެ ގޯތީގެ އިން ހަމަވާ ގޮތަށް ތިޔާ އިސްލާހު ކުރުމަށް ސިފައިން ކަނޑުން ޖެހިގެން ކުރައްވާފައިވަނީ ޤާނޫނު ނަންބަރު 13/2010 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޝަރީޢަތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 5 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) (1) އާ ޚިލާފަށް ކަމަށް ބުނެ ހުށަހަޅާ ނުކުތާ؛ އާއި

5.2 ސ.ސަންރައިޒް އެފް ކިޔާ އިމާރާތުން ސ.ސީސައިޑް ގޯތީގެ އިމުގެ ތެރެއަށް އަރާފައިވާ ބައި އިސްލާހުކުރުމުން ތޫނު އަރަން ގެއްލުން ނިކަމެތިކަން އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތަށް ބުނެ ހުށަހަޅައި، އެ ފަރާތުގެ ބައްޕާގެ މައްޗަށް އެ ފަރާތުން ދޫކޮށްލައި ހިނދުކޮޅު، އަދި ގެއްލުން ޝަރީޢަތުގެ ފަރާތުން އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތަށް އަންގައިން ޝަކުވާ އަދި ފޮނުވި ހަމައެއް ނިކަމެތިވުމާއި، އެއްބަސްވުން ސ.ސީސައިޑް އެފް ކިޔާ ގޯތީގެ އިމުގެ ތެރެއަށް ސ.ސަންރައިޒް އެފް ކިޔާ އިމާރާތުން އަރާފައިވާ މިންވަރު ކަނޑައަޅަން އަދުލު ކުރުމަށް ސިފައިން ކަނޑުން ކަނޑައަޅުއްވާފައިވަނީ އަރާފައިވާ އެސެސްމަންޓަކީ ދިރާސާގައި ކުރިއަށްގެންދިޔަ

ދިމިޤްރާޠީ ޤައުމުތަކުގެ ކޯޓުތަކުން ބޭނުންކުރާ އަދާލަތުގެ ހަމަތަކާ ޚިލާފަށް [illegible] ބުނެ ހުށަހެޅި ނުކުތާ؛

އަދި

5.3 އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3229/Cv-C/2021 ޤަޟިއްޔާގެ ކުރިން މި ކޮޕީގެ [illegible] މައްސަލަ ސިވިލް ކޯޓަށް ހުށަހެޅި އެ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2008/Cv-C/2021 ޤަޟިއްޔާގައި ކުރިއަށް ދަނިކޮށް، އަދި އެ މައްސަލައިގައި އިސްތިއުނާފު ޙައްޤުވާ ފަރާތުން [illegible] މައްސަލަ ޙައްލުކުރަން ފައިސާގެ [illegible] [illegible]، އެ [illegible] އެއްބަސްވާނަމަ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު މި މައްސަލައާއި ކުރިން ހުށަހެޅުނު މައްސަލައިގައި [illegible] [illegible] ފަރާތުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، މި މައްސަލައިގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، އެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2016/SC-A/25 ޤަޟިއްޔާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ [illegible] [illegible] (Cause of Action Estoppel) ގެ އުސޫލާއި އަދި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ 2018/SC-A/31 ޤަޟިއްޔާގައި ކަނޑައަޅުއްވާފައިވާ "ސިވިލް ކޯޓަށް [illegible] ކޯޓަށް މައްސަލައެއް [illegible]، އެ މައްސަލައިގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]" [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ހުށަހެޅި ނުކުތާއެވެ.

އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުން ހުށަހެޅި ކަންކަން

ފުރަތަމަ ނުކުތާއާ ގުޅޭ

6. މި މައްސަލައިގައި އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުން [illegible] ސިވިލް ކޯޓުގައި ދެއްކި [illegible] [illegible] ނިމުނުގޮތުގެ ރިޕޯޓުގައި އެއްވެސް ވަރަކަށް ރިޢާޔަތްކޮށްފައި ނުވާކަމާއި، އެގޮތުން، [illegible] [illegible] [illegible] ގޭގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އިމާރާތުން ބައެއް އަރާފައިވާކަމުގެ އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުން އިޢުތިރާޒު ނުކުރިނަމަވެސް، ދެފަރާތުގެ ދެމެދުގައި ދެބަސްވުން އުފެދިފައިވާތީ އިމާރާތުން ބޭރުވެފައިވާ މިންވަރާއި [illegible] އެގޮތުން، ސިވިލް ކޯޓަށް ހުށަހެޅި ސާރވޭ ރިޕޯޓު އެންމެ އެކަށީގެންވާ ގޮތެއްގައި ދިރާސާކޮށް އެއަށް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުން ފާހަގަކުރައްވައެވެ.

7. އިސްތިއުނާފު [illegible] ފަރާތުން ސިވިލް ކޯޓުގައި އެދިފައިވާގޮތަށް [illegible] ބައެއް [illegible] [illegible] އެންމެ އެކަށީގެންވާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ވަރަށް ގިނަ [illegible] ކަމާއި، އެގޮތުން، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މިއީ [illegible] އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކަމަށް އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުން ފާހަގަކުރައްވައެވެ.

8. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އިސްތިއުނާފު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މި މައްސަލައިގެ [illegible]

އިންސާފުވެރި ބަދަލެއް ކަނޑައަޅައިދިނުމަށް އެދި ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2008/Cv-C/2021 ޤަޟިއްޔާގައި ހުށަހަޅާފައިވާކަމަށް އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

9. ބަރުސްގެ ބޭނުމަށް ހ.ސީސައިޑް އެވް ކިޔާ ގޯތީގެ އިރުގެ ދެކުނަށް ވަށާފައިވާ ބައި ދަތުރުކުރުމާ ކުރުން އެކަށީގެންވާ ކަމަށް ކަމުގައިވިޔަސް އެއީ އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން އަމަލުކުރާފައިވާ މަގުގެ ސަރަޙައްދުން މިހާރު ކަނޑުން އޮތުކަމުގެ ދުނިޔެކަމުގައި، ސަރަޙައްދު، ހ.ސީސައިޑް ގޯތީގައި އިމާރާތެއް ބިނާކޮށް ޒާތީގޮތުން ބޭނުންކުރާ، މިހާރު ހ.ސަރަޙައްދުގެ ބައި އިމާރާތުން ބައެއް ބަލަހައްޓަން ހުއްޓުވި ހ. ސީސައިޑް ގެއި ހުރި އިމާރާތުން ދޭން ބައެއް ބަލަހައްޓާން ކުރަން އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

ދެވަނަ ނުކުތާއާބެހޭ

10. ބިމާ ގުޅިގެން އުފެދޭ ޙައްޤުތަކާ ގުޅޭގޮތުން ދޭތެރެއިން ތަފާތުވާން ބައެއް ޙައްޤުތައް އުފެދޭ ގޮތުން ޤަވާޢިދުތަކުގެ އެއްބަސްވުމުން އަދި ޙައްޤުތަކާ ދޭތެރޭގެ ޙައްޤުތަކާ ގުޅިގެން ބައެއް ޙައްޤުތަކާ ދޭތެރޭ ހުރި ފުރަތަމަ ހުކުމްކުރެވޭ ބާރުގެ، އަދިވެސް ހަމަތަކުގެ މައްސަލަ ޝަރުޢީ ޤަވާޢިދު ކަނޑައަޅައިދޭ ޙައްޤުތަކާ ގުޅިގެން އުފެދޭ ހުރިހާ ކަމެއް، އިޖާބަތުގެ (easement of necessity) އަދި އުފެދޭ މިސާލުތަކުގައި، އިޖާބަތުގެ ބާރު ބައްލަވާ ހުރިހާ ކަމެއް، އިޖާބަތު އޮތް ނުހަނު އަދި އޮތުން އެއްބަސްވުމަކީ ކަމެއް، ކުރިއަށްދާ ދިރިއުޅުމަށް ގުޅޭގޮތުން އިޖާބަތު ބަހާ ފުރުޞަތު ހުރިހާ ހުރިހާ ކަމެއް، އަދިވެސް ހަމަތަކުގެ ޝަރުޢީ ޤަވާޢިދު މިނިވަން ދިރިއުޅުމަށް ގުޅިގެން ބައްލަވާ ޙައްޤުތަކާ ދޭތެރޭގެ މިނިވަންކަމުގެ ކޯޓުތަކުން ބައްލަވައި ފާހަގަ ކުރައްވާ ނުކުތާތަކަށް އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

11. އިސްލާމީ ބަޔާންކުރުމުން ކަނޑަކަން ދަރު ކޯޓުގައި ފާހަގަކުރި ނަޒަރިއްޔާ ޝަރީޢަތް ނިޒާމުގެތެރޭގައި މިކަމަށް އެއްވެސް ފަރަޤެއް އަދި އަދާކުރި ނުކުތާތަކަށް އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

ތިންވަނަ ނުކުތާއާމެދު

12. ކޯޓުގެ އިމުގެ މައްސަލަ ހައްލުކުރަން ދުވަސްތަކުން ކުރިއަށް ގެންދިޔަ މުޢާމަލާތުތަކުން މައްސަލަ ހައްލުވެއްޖެނަމަވެސް ޝަރީޢަތް ދުރުވެރިކޮށް މައްސަލަ ހައްލުކުރަން އުޅުއްވާފައިވާކަމާއި، އެ މައްސަލައިގައި ސުލްޙަ ހަމަޖެހޭ ފަރާތުން އުޅުއްވާފައި އިތުރު މައްސަލަ ހައްލުކުރަން ނަޒީރާ އިސްތިރާތުގެ ފަރާތުން 1,890,000ރ. (އެއް މިލިއަން އަށްސަތޭކަ ނުވަދިހަ ހާސް ރުފިޔާ) 3 (ތިނެއް) މަސްދުވަހުގެ ތެރޭގައި ދައްކަވާނޭ، އެ ފައިސާ ނުދައްކަވާނަމަ، އިތުރު ތެރެއިން ވަރުގައިވާ ބައި ބާރުތަކުން އަނބުރާ މައްސަލަ ނިންމަވައިދިނުމަށް އެދި، އެ މައްސަލަ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2008/Cv-C/2021 ގަސްދުއާއިން ބަލައިގަންނަވާފައި އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ފާސްކޮށްދީފައެވެ.

13. އިސްވެ ފާހަގަކޮށްލެވުނު މައްސަލަ ހިނގަމުންދިޔަ ދުވަހު، 2 ސެޕްޓެމްބަރު 2021 ގައި ސުލްޙަ ހަމަޖެހޭ ފަރާތުން އެދި މައްސަލައިން ސިވިލް ކޯޓަށް ހުށަހެޅި ކަމާއި، އެ މައްސަލައިގައި އުޅުއްވާފައި، ކުރިން ހުށަހެޅުން މައްސަލައިގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ނުކުތާތަކުގެ ތެރެއިން އިތުރުން އަރާއުޅުންވާކަން ބުނާ ގައި ބާރުތަކުގެ އަބުރުކޮށްކަމުން އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ފާސްކޮށްދީފައެވެ.

14. އެއް މައްސަލައެއްގައި ބާރުވާ ދެ މައްސަލައެއް ސުލްޙައިގައި ހިނގަން ފެށިކަމާއި، މިއީ އަދުލު އިންސާފުގެ ހަމަތަކާއި ފުށުއަރާ ކަމެއްކަމަށް ބުނެ، އިތުރުވާ ބަރާބަރު ބައިގެ ކުރީ ޤަރާރު ނިޔާއި، އަދި ގައިއިރުގެ ޤާނޫނީ ގޮތުން ގަބޫލުކުރެވޭ އުސޫލުތައް އިހުމާލުވެއްޖެ، އަދި ގައިއިރުކަން ޢިނާޔަތް ހަމަހެދުން، ހ.ސިސްޓަމް ގައި ދާއިރާތައް ހަމަޖެހުން ބަޔާންކުރާ ގާނޫނީ ބާރުތަކާއި، ޤާނޫނީ ބަޔާންކުރާ އުސޫލުތަކާ ޚިލާފަށް ޤަރާރުތަކާއި، އަދި ބާރުތަކާއި ގުޅިގެން ޢަމަލުކުރެވޭ ގޮތް ޚިލާފަށް، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2008/Cv-C/2021 ގަސްދުއާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ދަރަޖައިން އިތުރު އެއް މައްސަލައެއް ފަރާތުން ހުށަހެޅި ހިނގާފައިވާ ކަމުގައިވާ މައްސަލަ ސާބިތުކޮށްދެވިފައި ނުވާތީ އެ ބައި ނުކުތާއެއް

އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ނަގާފައިވާކަމާއި އަދި އެ ނުކުތާއަކީ އިސްތިއުނާފަށް ރައްދުވާ ފަރާތުން ޖަވާބުވެސް ދިން ކަމަށް އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

15. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2018/SC-A/31 ގެ ޝަރީޢަތުގައި "ސިވިލް ކޯޓާއި ފެމިލީ ކޯޓަށް މައްސަލަތައް ހުށަހެޅިފައިވަނިކޮށް، އެ މައްސަލައިގައި ހިމެނޭ ދަޢުވާގެ ފަރާތުން ހަމަ އެ ދުސްތޫރީ ނުވަތަ އެ ކަމާބެހޭ ނުވަތަ މަދަނީ ގޮތުން އެހެން މައްސަލައެއް އެ ކޯޓަށް ހުށަހަޅައިފިނަމަ ހުށަހަޅާ މައްސަލައިގެ ބަލަންވާނީ އެއް ފަހަރާއި ސަރަހައްދާ" ކަމަށް ދިރާސާގެ 13 ވަނަ ނުކުތާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާކަމާއި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 143 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި ވާ މަތީ މަޙްކަމާގެ ކޯޓުތަކުން ނިންމާ ނިންމުންތަކަށް އެއްބަސްވުން ދަށު މަޙްކަމާގެ ކޯޓުތަކުން ތަބާވާންވާނެ ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާކަމަށް އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

16. އެއްބަސްވުމުގެ ބާރު މައްސަލަތަކާއި އެއް ކޯޓެއްގައި ހިނގެމުން ނުދާނަކަމަށް ބުނާ ދުސްތޫރީ ޙައްޤުގެ މަބްދައު ބިނާވެ މައިގަނޑު 3 އުސޫލު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2016/SC-A/25 ގެ ޝަރީޢަތުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާކަމާއި އެ ބަޔާންކުރެވިފައިވާ ކަންކަމީ، އުސޫލުތަކަކީ ދައުލަތުގައި ހިމާޔަ ނުކުތާއަކީ އެއްގެ ކާރިން ހުށަހެޅުން ދައުލަތުގައި ހިމާޔަ ފަރާތުގެ ބަލާނުވާ ކާރިން ހުށަހެޅުން ދައުލަތުގައި ހިމާޔަ ފަރާތްތައް ކަމުގައިވާނަމަ އަދި ފަރާން އުސޫލުއިވާ ދައުލަތަކީ އެއް މައްސަލައެއްގެ މައްސަލަ ބިނާވާ ދައުލަތުއްސަފަ، ކޯޓް އޮޅު އެކަށައަ އެހެނިހެން ގުޅުވާލުން، އެ ދައުލަތުގެ ޢަމަލު ބަލައިގަތުން ހުއްޓުވުމަށް އަދި ޚިލާފުވާކަމާއި، އެހެންކަމުން އިސްތިއުނާފު ކޯޓުއިވާ މައްސަލައިގެ މަޙްކަމާގައި ހިފެހެއްޓުން ކާރިން މައްސަލައެއް ހުށަހަޅަ ހިނގުމުންދާނަމަ ފަހުން ހުށަހަޅަ މައްސަލަ އިޖުރާއީ ގޮތުން ކާރިއަށް ގެންދިޔުން މައްސަލައިގެ ނުނަކަށް އެކަށީގެން އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުން އެދޭގޮތް

17.ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3229/Cv-C/2021 ގެ ޤަޟިއްޔާގައި ކޯޓުން ނިންމާފައިވާ ޙުކުމް ބާޠިލްކޮށްދިނުމަށް އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުން އެދިފައިވެއެވެ.

އިސްތިއުނާފަށް ރައްދުވާ ފަރާތުން ފާހަގަކުރި ކަންކަން

ފުރަތަމަ ނުކުތާއާ ގުޅޭ

18.އިސްތިއުނާފުގެ ފުރަތަމަ ނުކުތާގައި ހަވާލާދީފައިވާ މުއްދަތުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ވަގުތަށް ބަލާއިރު، މިއުސާލަށްގައި ހިފުން ހަސްތަން ދެއްކި ކޯޓުގެ ވަރަހަކާއި، ހުރިހާ ކޯޓުގެ ހުކުމްތަކާ މައްސަލަ ނިންމި ގޮތުގެ ރިކޯޑުގައި ވަރަހަކުރެއްވި ޖަވާބުދާރީވުމަށް ފަހުރުވެރިކަން ދެމުންދާކަމާއި، މިހެން ކޯޓުގެ ފަހުރުވެރި މައްސަލަ ނިންމާފައިވާ ޤާނޫނުއަސާސީއާ އިސްލާމީ ޝަރީޢަތާއި، ހުރިހާ ފަރާތްތަކުގެ ޙައްޤުތައް ރައްކާތެރިކަމާއެކު ވާޖިބުގެ ތެރޭގައި އެކަން ކުރެވިފައިވާކަމުން އިސްތިއުނާފަށް ރައްދުވާ ފަރާތުން ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

19.މިހެން ކޯޓުގެ ރިކޯޑުގައި ފާހަގަކޮށްފައިވާ ކަންކަމުގެ މުއާމަލާ ފާހަގަކުރެވުނުއިރު އިސްތިއުނާފަށް ރައްދުވާ ފަރާތުން ފާހަގަކޮށްފައިވަނީ، ޤާނޫނު ނަންބަރު 13/2010 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޝަރީޢަތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 5 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ (1) ވަނަ ނަންބަރާ ޚިލާފުވާކަމަށް ބުނެވިގެން އަދި ޤާނޫނީ އުސޫލަކަށް ނުފެތޭކަމަށްވެސް.

20.ސާބިތު ރިކޯޑަށް އެންމެ އަސާސީކޮށް ގޮތުގައި ރިއާޢަތްކުރެވިފައިވަނީ ޝަރުޢީ އުސޫލާ ފާހަގަކޮށް ދޭން ކޮށްދިނީ، ސަރުކާރުން ހިންގައި ބަޔާންކުރެވިފައި މާއްދާ ކަމެއްވެސް އިދާރާގެ ތިޔޯރީތައް ރިއާޢަތްކުރެވިފައި، ސަރުކާރުން ރިއާޢަތްކުރުމުގެ ސާފުކުރުމުގެ ކަމެއްވެސް ތިރިކުރުމަށްވާތީ، އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުން ބުނެފައިވާ ސާބިތު ރިކޯޑު ފޯރުކޮށް ހުށަހެޅުމުގައި ދިމާވާ ތިރީގެ ދުވަސްތަކެއްގައި އެ ރިކޯޑު އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުން ބަރުދާސްތުކުރެއް އަށްހޯދުން ފައިސާދޭން ހަމަވާފައިވާ

[illegible] މާލެ ސިޓީ ކައުންސިލަކީ [illegible] ޝަރީޢަތުން [illegible] [illegible] މާލެސިޓީ ކައުންސިލުން [illegible] ޝަރީޢަތުން [illegible] މާލެސިޓީ ކައުންސިލުގެ [illegible] 2 ފަރާތުން [illegible] ކައުންސިލުން [illegible] 03 [illegible] ފަރާތުން ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

21. އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން 7.1.3، 7.1.4 އަދި 7.1.5 ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ [illegible] ޝަރީޢަތް [illegible]

ފިޔަވަޅުތައް ނުވަތަ ކުރަންޖެހޭ [illegible] ކުރުމަކީ [illegible] އިސްތިއުނާފު [illegible] ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

ދެވަނަ ނުކުތާއާގުޅޭ

22. އިސްތިއުނާފީ ދެވަނަ ނުކުތާގައި ފާހަގަކޮށްފައިވާ ފުރަތަމަ ކަމަކީ، އަދުލު އިންސާފު ޤާއިމުކުރުމަށްޓަކައި، [illegible] ނިޔާކުރާ ގޮތުގެމަތިން [illegible] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ [illegible] މައްސަލަތަކުގައި [illegible] ފާހަގަކޮށްފައިވާ [illegible] އިސްތިއުނާފު [illegible] ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

23. އިސްތިއުނާފީ ދެވަނަ ނުކުތާގައި ފާހަގަކޮށްފައިވާ [illegible] އިސްތިއުނާފު [illegible] ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

24. ސިވިލް ކޯޓުގެ ފަނޑިޔާރު ފާހަގަކުރި ކަންކަމަކީ، ޝަރުޢީ ނުވަތަ ޤާނޫނީ ކޮން އުސޫލަކާ ޚިލާފުކަމެއް ކަން އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ބުނެދެފައިނުވާކަމާއި، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އަރައިގެން އެ [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] އެއްވެސް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޤާނޫނީ ޝަރުޢީ ހަމަތައް [illegible]، ސިވިލް ކޯޓުން މި މައްސަލަ ނިންމީ ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ [illegible] [illegible] [illegible] އިސްތިއުނާފުކުރާ [illegible] ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

[illegible]

25. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2008/Cv-C/2021 ދަޢުވާއަކީ، [illegible] [illegible] [illegible] ފަރާތުން [illegible] [illegible]، އެ [illegible]، އެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

26. [illegible] [illegible] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3229/Cv-C/2021 ދަޢުވާއަކީ، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible]

މައްޗަށް ހުށަހެޅި މައްސަލައެއްކަމާއި، ވުމާއެކު، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3229/Cv-C/2021 ވަޞިއްޔާއާއި، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2008/Cv-C/2021 ވަޞިއްޔާއަކީ މުޅިން ތަފާތު ދެ މަޢުޟޫޢެއްގެ މައްޗަށް ހުށަހެޅިފައިވާ މައްސަލައެއްކަމާއި، މައްސަލަ ބަލައި ނިޔާ ކަނޑައަޅަންޖެހޭނީ ހުށަހެޅިފައިވާ ދަޢުވާގެ މަޢުޟޫޢުގެ މައްޗަށް ކަމަށްވާއިރު، މި ދެ ވަޞިއްޔާގައި ބުނާ ބަޔާންކޮށްފައިވާ މުޅިން ދެ ކަމެއްގެ މައްސަލަތަކާއި ނުވަތަ މި ދެ ވަޞިއްޔާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ދެ ކަމެއް މަރުޙޫމާގެ ވަޞިއްޔާގައި ބުނާ އަންނަނިވި ވަޞިއްޔަތް ވަކިވަކިން ބަލައިގެން ހުކުމް ނިންމާ ނަމަވެސް، މި ދެ ވަޞިއްޔާގައި ބަޔާންކުރާ ތަފާތު މައްސަލަތަކުގެ ހުކުމް ތަފާތުވާނެ ކަމަށް އެއްވެސް ސިވިލް ކޯޓުގެ ހުކުމަކުން ދެނެގަނެވޭ މައްސަލައެއް ނެތްކަމަށް އިސްތިއުނާފަށް ރައްދުވާ ފަރާތުން ވާހަކަދައްކާފައިވެއެވެ.

27. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3229/Cv-C/2021 ވަޞިއްޔާގައި މިހާރު މިއުޅޭ ބުނުމުގެ ނަތީޖާއަކީ، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2008/Cv-C/2021 ވަޞިއްޔާ ބާޠިލު ގޮތަށް ހުކުމް ނެރުމުގެ ނަތީޖާ ކަމުގައި، ފާހަގަކޮށް، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2008/Cv-C/2021 ވަޞިއްޔާގައި ބާޠިލު ގޮތަށް ނެރުނުކަމަށް ކަނޑައެޅި ސިވިލް ކޯޓުން މިހާރު ޤަބޫލުކުރާ މައްސަލަ ހުށަހެޅުމުގެ ފުރުޞަތު ހުރިކަމަށް، މިކަން ސިވިލް ކޯޓުގެ ސަމާލުކަމަށް ޝަރުޢީ ގޮތުގެ ކަންކަމުގެ ބާރުގައި ރައްދުވާ ފަރާތުން ވާހަކަދައްކާފައިވެއެވެ.

28. ބަޔާންގެ ނަތީޖާއަށް މި ދެ ވަޞިއްޔާގައި އެއް ވާރިސުން ބަލައި އަމިއްލައަށް ނިންމައިދިނުމުން މައްސަލައެއް ކަމަށް ޝަރީޢަތުގެ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު ދެކޭ ތަރުތީބުން ގޮތަށް، މި މައްސަލައެއް ބެހޭގޮތުން ޤާނޫނީ ގޮތުން ޝަރުޢީ ކަނޑައެޅުމެއް ނުހިމެނޭ، މައްސަލައިގެ ބެހޭ ގޮތުން އަންނަނިވި ހިސާބުތަކުގެ އިދާރީ ތަރުތީބު ޓެކްސް ބަލާނެ ގޮތް ނުފެނޭކަމާއި، މައްސަލައިގެ ބެހޭ ގޮތުން ފާހަގަކޮށްފައިވާ "ވަޞިއްޔަތް ކުރިޔާ" ހެދި ހިނދު ފަހުން އިޤްރާރުކުރި ކަމަށްވާ ހިސާބުތަކާއި ދަތިތަކުގެ އިދާރީ ތަރުތީބުން ފެނެއް ނުލިބޭ ގޮތް ނުފެންނަ ކަމާއި، އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުން ދަޢުވާކޮށްފައިވާ ގޮތަށް ދަތިތަކާއި ބެހޭ ގޮތުން ހިސާބުގެ ބަޔާން

އެފަރާތުން ދޫކުރަނީކީނޫނަސް، އެނޫންގޮތަކަށް ސަރީޢަތުގެ ފަރާތުން ދައުވާލިބޭ ފަރާތަށް އެންގޭނެ ސަބަބެއް އަދި ޤާނޫނީ ހަމައެއް، ނެތުމުން. އަދި ހ.ސިޓީސްޓާރ އެފް ޔާރޯ ޓާވަރގެ އިދާރާ ތެރެއަށް ހ.ނަދިބާ އެފް ޔާރޯ އިމާރާތުން އަތޮޅުވަރު ދިނުމުގެ ބޭނުމުގައި، އިމާރާތުން އިދާރީ ނުކުތާތަކަށް ވަރުގެ ގޮތުންނެތުމާއި ވިޔަފާރި ކުރުމަށް ކުރިން ދައުލަތުގެ ފަރާތުން ދޫކޮށްދީ، އެގޮތުން ނޫނީއެހެން އަމަލުތަކެއް ފުރަބަވިއްޖައުރާ ނުވަތަ ކުރަންޖެހޭ ހަމަތަކެއް ކުރުވައި ދައުލާފިޔާ ފަރާތުން އެއް ޤާނޫނީއާއި ކުރެވޭނެ ވެއްޖެ." މި ނިންމުމަށް ބަރުވެ އަންނަނިވި ނުކުތާތައް އިސްތިއުނާފުގައި ފަރާތުން ހައިކޯޓަށް ހުށަހަޅައި ދެކުނާ ނުވަތަ އިސްތިއުނާފު ކުރައްވާ ފަރާތުން ފާހަގަ ކުރައްވައެވެ.

އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު ފަރާތުން އުޒުރުތައް

29. އިސްތިއުނާފު ކުރެވުނު ފަރާތުން އުޒުރުކުރައްވަނީ،

"1- ހ.ނަދިބާ ނަޒީރާ އިބްރާހީމް ގެ ފަރާތުން، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓަށް ހުށަހެޅުއްވި މި މައްސަލައިގައި، އަންނަނިވި ސަބަބުތަކާއި ޤާނޫނީ ހަމަތަކެއް ނެތި ދަޢުވާކުރެވިފައިވާތީ، ޝަރުޢީ ހަމަތަކާ ޚިލާފަށް ނިންމާފައިވާ ނިންމުން، ދިވެހި ރާއްޖޭގެ ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2021 (މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 421 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން މައްސަލަ ބާތިލުކޮށް ދިނުން އެދެމެވެ.

(ހ)- ހ.ނަދިބާ އެފް ޔާރޯ ޓާވަރގައި، ހުށަހެޅި 6 ބުރިގެ އިމާރާތް، އިމާރާތް ކުރެވިފައި، ހ.ސިޓީސްޓާރ އެފް ޔާރޯ އަލުން ޓާވަރގެ ބިމުގެ ވައްދައިގެން ކަމުގެ ދިރުމެއްނުވެއެވެ.

(ށ)- މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުން ނިންމާފައި ވާގޮތަށް ބަލާއިރު، ހަމައެކަނި ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން އިމާރާތް ކުރުމުގެ ހުއްދަ ދޫކުރެވޭނީ އެބިމުގެ ބޭނުމުގައި، ހ.ނަދިބާ ގެ އިމާރާތުން ހ.ސިޓީސްޓާރ އެފް ޔާރޯ އަލުން ޓާވަރގެ ބިމުން އިމާރާތް ކުރެވިފައި ނުވާ ކަމަށާއި، ބިމާއި ބެހޭ މިންވަރާއި ގުޅޭ ކަންކަން ކަނޑައަޅާނެ ބާރު ބޭނުންކުރެވޭނީ، އެ ބިމުގެ މިލްކުވެރިން އަދި ހ.ނަދިބާ ގެ ވެރިފަރާތުން އިސްލާހުކުރުމުގެ އިޖުރާއަތާއި ގުޅޭ ޤާނޫނަކާއި، ބިމުގެ ވެރިފަރާތް އަދި އެ ބިމުގެ މިލްކުވެރިން ބަލައިގަތުމާއި ބަހައްޓައިގެން ތަފާތު ޖާގަ ދޫކުރުމާއި، ސަރުކާރުން ކަނޑައަޅާ ބަލަހައްޓާ ހުށަހެޅުމުގެ ހުއްދަ ދޫކުރެވޭނީ، ވަކި ކަމަކާ ގުޅުވައިގެން ކަމުގެ ސިފަތަކާ ބެހޭ ގޮތުން ބޭނުން ކުރެވޭނެ ޤާނޫނީ ހަމަތަކާއި ގުޅޭ ގޮތުން ދަށުން ވެސް ސާބިތު ކުރެވިފައިވާނަމަ ކަމެއް ނިންމޭނެއެވެ.

(ނ)- ހ.ނަރައިޝާ އުލު ކިޔާ ގޯތީގައި އުސްކޮށް ހަދާފައިވާ އިމާރާތުގެ ފުރަތަމަ ބުރީގެ ޖެހިގެން ހުރި ވަރަށް ހ.ސީވިއު ގޯތީގެ އިމުގެ ތެރެއަށް ނުކުމެފައިވާ ބައި ކަނޑާލުމަށް 18 ޖޫން 2021 ވަނަ ދުވަހުން ފެށިގެން 02 މަސް ދުވަހުގެ ތެރޭގައި ދަރަނިވެރިޔާއަށް ކޯޓު ސިޓީ ކައުންސިލުން އަންގާފައިވާ ހ.ނަރައިޝާ ގެ ވެރިފަރާތަށް ކަމަށް ޝަކުވާ އިސްލާހުކޮށް 18 ޖޫން 2021 ވަނަ ދުވަހު އަންގާފައިވާކަމާއި، މި އަންގާފައިވާ އަމުރަށް އެވެގޮތަށް ޢަމަލުކޮށްފައިނުވާކަން.

(ރ)- ވޯޓު ސިޓީ ކައުންސިލުން މި ދަންނަވާލަނޑު އަންގާފައިވާ އެ އަންގާފައިވާ ޢަމަލުކުރާކަށް، އަދި އެއްބަސް ޝަރުޢީ ކަންތައްތަކުގެ ވައްޓާލުމުގެ ތަރުތީބުން ހ.ނަރައިޝާ ނަގާ އިސްލާހު ސިޓީ ކޯޓުން މަޢުލޫމާތު ހުށަހަޅައި ހުށަހެޅުމުގެ ފަހު ހ.ސީވިއު އުލު ކިޔާ ގޯތީގެ ޖެހިގެން ހ.ނަރައިޝާ ގެ އިމާރާތުން ވަކިކުރުމަށް އަދި އަލުން ބިނާކުރުމުގެ ދަރަނިވެރިޔާގެ އެ ކާރުކުރުމުގެ މަސައްކަތް ވިޔަފާރިއާއި ދަރަނި ހަރަދު ފައިސާ ކަނޑައެޅި ކުރިއަށް ގެންދިޔަކަން.

(ބ)- ހ.ނަރައިޝާ އުލު ކިޔާ ގޯތީގައި ހަދާފައިވާ އިމާރާތް ހ.ސީވިއު ގެ ގޯތީގެ ދެފަރާތުން، ވަކިކޮށްލައިފައިވާކަން އަންގާފައި ހ.ސީވިއު ގެ ގޯތީގައި، 10 ފޫޓުގެ އިމާރާތުގެ ކުރިމަތީގެ ބައިގެ މިނަށް ވުރެ މަސައްކަތް ކުރުމަށް ކަންކަން ފަރާތުން ފެންނަކަމަށް، އެ ގޯތީގައި ހުރި އިމާރާތް ބަލައިބަލައި އަންގާފައިވާ ކަމަށް ބަޔާނެއް ހުށަހަޅާ ފައިސާ ސަލާމަތް ކޮށްދިނުމަށް އެދޭކަން، ބޮޑުކުރުމަށް ގޮތުން ވޯޓު ސިޓީ ކައުންސިލުގެ ފުރުޞަތު އަދިވެސް ދޫކޮށް ހިންގާފައިވާކަން.

(ޅ)- ހ. ނަރައިޝާ އުލު ކިޔާ ގޯތީގައި ހަދާފައިވާ އިމާރާތް ހ.ސީވިއު ގެ ގޯތީގެ ތެރެއަށް ވަދެފައިވާކަން ކަނޑައެޅުމުގެ މަސައްކަތުގައި އަގަށް ދަރަނިވެރި ތަނުގެ ޝަރީޢަތުގެ އަމުރު ތަންފީޒުކުރުމަށް ފަރާތްތަކަށް ހ.ސީވިއު ގެ ވެރިފަރާތައް އަތުލެވޭގޮތަށް ކުރިއަށްދާކަން، އެގޮތުން އަދި ބިނާކުރި ވަކިކުރުމަށް ދަރަނިވެރިޔާގެ ކަންކަމުގެ މަސައްކަތް ފެނިގެން ދިޔައީ ބަޔާނުގެ ޢަދަދު ހިމެނޭގޮތުން ބަޔާންކުރަމުން އައުމަށް ފިޔަވަޅު އަޅާފައިވާކަމާއި، ދަރަނިވެރިޔާގެ ކަންކަމުގެ މި ބަޔާން ސިޓީކޮށްދިނުމަށް ވޯޓު ސިޓީ ކައުންސިލުގެ ކަމަށް ހިންގުމުގެ ދަރަނިވެރި ހ.ސީވިއު އުލު ކިޔާ ގޯތީގެ ވެރިފަރާތައް އަދި ބަޔާނުގެ ކަންކަން ބޭނުންކުރާ ގޮތަށް އަދި ބޮޑުކުރާ އަމުރު އަންގާފައިވާކަން، ހ.ސީވިއު ގައި ކަން އިމާރާތުގެ 10 ފޫޓުގެ އިމާރާތުން ކަނޑައަޅާފައިވާ އޮތުމަށްގައި، ކަންކަން ދަރަނިވެރިޔާ (ފެންނަގާ ޖަވާބުދާރީ ވެރިޔާގެ ތަރުތީބުން) ކަރުދާހުގެ ދޫކޮށް ތިރީ ފަރާތްތަކުން ކުރަން މަސައްކަތް ހުށަހެޅުމުގެ އަސާސީ ހުއްދަ ދީފައި ވިޔަފާރި ހ.ނަރައިޝާ އުލު ކިޔާ ގޯތީގައި ހަދާފައިވާ އިމާރާތުން ހ.ސީވިއު އުލު ކިޔާ ގޯތީގެ އިމުގެ ކަނޑައަޅާ ޙައްޤު ދަރަނިވެރިޔާއަށް ހިންގާފައިވާކަމާއި، ދަރަނިވެރިޔާގެ ބަޔާނުގެ މަސައްކަތް ޚަރަދުގެ ބަޔާނާއި ހ.ސީވިއު ގޯތީގައި 10 ފޫޓުގެ އިމާރާތް ކުރިން އަދާކަން ބަޔާންކުރަމުން ދިޔައީ، ފިޔަވަޅު

ފޮނުވައި، ފަސްޓްފޮރސް އިން ލިޔުމާ އެއްބަސް ދަށުން [illegible] [illegible] [illegible] ފައިނޭންސް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

(ނ)- މައްސަލައިގެ ޙަޤީޤަތް، [illegible] [illegible] [illegible] {ބިސްނަސް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ދަޢުވާލިބޭފަރާތުގެ [illegible]. [illegible]. } [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

(ރ)- [illegible].

(ބ)- [illegible].

2- މިމައްސަލަ ހައިކޯޓުގެ [illegible] [illegible] [illegible] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓަށް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 35,000.00 ރުފިޔާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި [illegible] [illegible] [illegible] ދިނުން، [illegible].

3- މިމައްސަލައިގެ އިސްތިއުނާފު ޝަރީޢަތުން ބަލައި ނިމެންދެން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން ކަނޑައަޅައި މައްސަލަ ކުރިއަށް ގެންދަން ހުއްޓުވައިދިނުމަށް އިސްތިއުނާފު ހުށަހެޅި ފަރާތުން އެދި، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3229/CV-C/2021 ގެ މައްސަލައިގައި ކުރިއަށްދާ [illegible] ޝަރީޢަތް [illegible] ކަނޑައަޅުއްވައި މައްސަލަ ނިންމަވައި ދެއްވުން."

މި ހަމައެކަނި.

ޝަރީޢަތުން ފާހަގަކުރާ ކަންކަން

30. މި އިސްތިއުނާފުގައި އޮތީ ދެއަވަށްޓެރިއަކާއި އެ ދެއަވަށްޓެރިންގެ ދެމެދުގެ އިމުގެ މައްސަލައެވެ. އެ ދެއަވަށްޓެރިންކަމުގައި އެކަކީ، ސަކީނާ ހަމީދާއެވެ. އަދި އަނެއްކަކީ، ނަޖީބާ އިބްރާހީމެވެ. [illegible] އޮތް އެ ދެބިންކަން ކޮންމެ ބިމެއްގައި ވަކި [illegible] އޮތެވެ. ކޮންމެ ބިމެއްގައި ވަކި އިމެއް އޮތެވެ. އެގޮތުން، ސަކީނާ ހަމީދާއަށް ނިސްބަތްވާ ބިމަކީ، ހ.[illegible]. ނަޖީބާ އިބްރާހީމަށް ނިސްބަތްވާ ބިމަކީ، ހ.[illegible].

31. މި ދެ އަވަށްޓެރިންގެ މެދުގައި ޖެހުނު މައްސަލަ އުފެދުނުގޮތުން އަންނަނީ، ސަކީނާ ހަމީދާގެ އާއިލާގެ [illegible] 10 (ދިހައެއް) ފޫޓުގެ އިމާރާތެއް އަޅަން ބޭނުންވި [illegible]. އެގޮތުން، އެ އިމާރާތް [illegible] [illegible] ކުރިއެވެ. ސަކީނާގެ [illegible] އިމާރާތަށް [illegible] [illegible]. މާލޭ ސިޓީ ކައުންސިލްގައި އެ ބިމުގެ އިން ކަނޑައެޅިފައިވާ ގޮތުން [illegible]. މާލޭ ސިޓީ ކައުންސިލްގެ މުވައްޒަފުން އެ ބިމަށް ދިޔައެވެ. އެ ބިމުގައި މިންކުރިއެވެ. [illegible] [illegible] އިން [illegible] [illegible]. އެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

32. މާލޭ ސިޓީ ކައުންސިލްގެ މުވައްޒަފުން އިމުކަނޑަން ބިމުގެ [illegible] [illegible] އެ މުވައްޒަފުންނަށް ފާހަގަވިއެވެ. ފާހަގަވި ކަމަކީ، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 6 (ހައެއް) ފޫޓުގެ އިމާރާތުގެ ފުރަތަމަ ފަންގިފިލާއިން އަދި [illegible] [illegible] އެ [illegible] [illegible] [illegible]

ހ.ސީސްޕޭސް ގެ އިމާރާތް ބިނާކުރުމަށް އެއްބަސްވެފައިވާކަމެވެ. އަދި އިޤްރާރުގައި ބުނާގޮތަށް، ފަހަރެއްގައި ކަމަކީ ޢަމަލުކުރުމަށް އެއްބަސްވެފައިނުވާކަމެވެ.

33. މިގޮތުން ފެނޭތީ، ހ. ސީސްޕޭސް ގެ އިމާރާތް ހ.ސަނިރައިސް ގައި ހަވާލުކުރި އިމާރާތުގެ ބަދަލުގައި ފަހުން ހަވާލުކުރި ފްލެޓު ސިޓީ ކޮންސްޓްރަކްޝަން އެކަން އިޢުތިރާފުވެފައިވަނީ 02 (ދޭއް) ވަނަ ފަންގިފިލާގެ ނަންބަރު އިވެލޭޝަން ދިނުމެވެ. ނަމަވެސް، އެ ނަމްބަރުގެ ފްލެޓަށް ފާހަގަކުރެވޭނީ އިތުރަށް 03 (ތިނެއް) ވަނަ ފަންގިފިލާގައި ނަމްބަރ އިވެލޭޝަންގެ ފަރާތުން އެކަން އިޢުތިރާފުވެ ނުވާކަމެވެ.

34. މާލޭ ސިޓީ ކޮންސްޓްރަކްޝަން ދިން ނަމްބަރ އެއްގޮތަށް ނަމްބަރ އިވެލޭޝަން ބިމުގެ އިން އިޢުތިރާފުކޮށްފައިވާތީ ސަރަޙައްދު ހަމަޖެހޭ ފަރާތުން އެކަން ރަސްމީގޮތުން ހަމަހަމަކުރުމުގެ އަމުރުކަން އޮތީ ދަށުކޯޓުން ދީފައެވެ. އެ ދަށުކޯޓު ނިޔާވެފައިވާ ސަރަޙައްދު ހަމަޖެހޭ އަށްކަމަކަށެވެ. އެ ހުކުމް ނަމްބަރ އިވެލޭޝަންގެ ފަރާތުން އިސްތިއުނާފުކުރެވުނީއެވެ. މި ބޭފުޅާ އެ އިސްތިއުނާފު ބަލައިގަތީއެވެ.

ގޮތް ކަނޑައަޅަންޖެހޭ ނުކުތާ

35. މި އިސްތިއުނާފުގައި މި ކޯޓުން ގޮތް ކަނޑައަޅަންޖެހޭކަމަށް އަހުރެންނަށް ފެންނަ ނުކުތާތަކަކީ:

-35.1 ހ.ސަނިރައިސް އެތް ނިޔާ ގުޅިގެން ބިނާކުރާފައިވާ އިމާރާތުން، ހ.ސީސްޕޭސް އެތް ނިޔާ ގުޅިގެ އިމާރާތް ބަދަލުކުރުމާ ބެހޭ، ހ.ސީސްޕޭސް އެތް ނިޔާ ގުޅިގެ އިން ހަމަޖެހިފައިވާ ބަޔާ އިޢުތިރާފުވެފައިވަނީ ދަރަނިވެރިން ދެއްކުމަށްފަހު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ގަސްބިމާބެހޭ ޤާނޫނުގެ³ 5 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ 1 ވަނަ ނަންބަރާ ޚިލާފުވެފައިވޭތޯ؟ އަދި؛

-35.2 ދަށު ކޯޓުން މި މައްސަލަ ނިންމާފައިވަނީ ދިރާގުގެ ކަނޑައެޅުމަކާ ދިމާވާގޮތް ގޮތުގެ ކޯޓުގެ ޝަރުޢީ އަމުރެއްގެ ހައްޤަށް ޚިލާފުވެފައިވޭތޯ؟ އަދި

---

[3] ޤާނޫނު ނަންބަރު 13/2010 (މިގޮ ފަހުން "ދިވެހިރާއްޖޭގެ ގަސްބިމާބެހޭ ޤާނޫނު" ކަމަށް ބަދަލުކުރި އިޞްލާޙާއި މި ޤާނޫނަށް ގެނެވުނު އިޞްލާޙުތަކާއެކު.)

35.3- ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2008/Cv-C/2021 ޤަޟިއްޔާ ކުރިއަށްދަނިކޮށް އިސްތިއުނާފުކޮށްފައި މިވާ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3229/Cv-C/2021 ޤަޟިއްޔާ ނިންމާފައިވަނީ، އިޖުރާއީ ގޮތުން ގޯސްކޮށްތޯ؟

[illegible] [illegible] [illegible] ކޯޓުގައި [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] ކޯޓުގެ [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] ކޯޓުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ދިވެހިރާއްޖޭގެ [illegible] ޤަވާޢިދުގެ 5 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ 1 ވަނަ ނަންބަރާ [illegible] [illegible]

36. ދިވެހިރާއްޖޭގެ [illegible] ޤަވާޢިދުގެ 5 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ 1 ވަނަ ނަންބަރުގައި [illegible]:

"5. (ހ) މި މާއްދާގެ (ށ) ގައިވާ [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

1. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].
2. ....
3. ...."

މި ގޮތަށެވެ.

37. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

38. [illegible] [illegible] [illegible] ކޯޓުގައި [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] ކޯޓުގެ [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] ކޯޓުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ދިވެހިރާއްޖޭގެ [illegible] ޤަވާޢިދުގެ 5 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ 1 ވަނަ ނަންބަރާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible]

ކޯޓުގެ ދިމަށް ހ.ނަލަހިނާ އުފާ ބިޔާ ކޯޓުގައި ބިނާކޮށްފައިވާ އިބްރާހީމްގެ ފަރާތުން އަޑުއިވިފައިވާ ނަތީޖާ އިބްރާހީމްގެ ފަރާތުން އިޢުތިރާޟު ނުކުތާތަކަށް ސާފު ބަހުން އެނގެއެވެ.4

39. ނަތީޖާ އިބްރާހީމްގެ ފުރަތަމަ ޖަވާބުދާރީ، ހ.ނަލަހިނާ އުފާ ބިޔާ ކޯޓުގެ އިބްރާހީމްގެ ހ.ސިޔާސީ ކޯޓުގެ އިބްރާ ޖުމްލަ އަޑުއިވިފައިވާ މިންވަރުތަކުގެ އަވަހާރު ޖަވާބުދާރީކަން އަށުރުހުގެން ފާހަގަކުރެވެއެވެ. އެގޮތުން، ނަތީޖާ އިބްރާހީމްގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅި، ބުރުޖެއްގެ އުތުރުއުތުރުން ނިޒާމްގައިވާ މިންވަރަށް ނިޒާމުގެ ކަނޑައެޅިފައިވާ ނުވާކަން އެއް ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

40. ދަރަ ކޯޓުން ހުށަހެޅި ބަޔާން މަޙްކަމާގައި، ދަރަ ކޯޓުގެ ބުނެވުނު ވަކި މިންވަރަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާކަން އަޑުއިވިފައިވާކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ. ނަމަވެސް، ދަރަ ކޯޓުގެ ބުނެވުނު ބަޔާންކޮށްފައިވާކަމާ، ހ.ސިޔާސީ އުފާ ބިޔާ ކޯޓުގެ އިން ހަމަވަމުން ހ.ނަލަހިނާ އުފާ ބިޔާ ކޯޓުގައި ކޮށްފައިވާ އިބްރާހީމް ތަކާ އިސްތިޢުފާ ކުރުމަކަށް އަ ބުނެވުނު ބަލައިލުން އެނގެއެވެ. އެހެންކަމުން، ހ.ނަލަހިނާ އުފާ ބިޔާ ކޯޓުގައި ބިނާކޮށްފައިވާ އިބްރާހީމް ވަކި މިންވަރު މިންވަރުގެ ބަލައިލުން އަ ބުނެވުނު ކަނޑައެޅުނު ކަނޑައަޅާފައިވާކަމުގެ ވަކި މިންވަރުގެ ކަނޑައަޅާފައިވާކަމަށް ބަލައިގަނެ އަ ބަލާއިރު ކަނޑައެޅުނު ޤާނޫނީ ހަމައެއް އެއްވެސް ކަމަކަށް އަދާކުރަމުން ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

41. މިގޮތަށް އިތުރު މަޙްކަމާތަކުގައި، ޝަރުޢީ އިޖުރާ އަސާސީ ސިޔާސަތު، އެހެން މިނޫނު އިތުރު ތަފާސް އެބުރުގެ އިބްރާހީމް ބަޔާން އަދާކުރާ ޝަރުޢީ ކުރެވިފައިވާ ސިޔާސަތާ އެއްގޮތަށް ފާހަގަކުރެވެއެވެ. މި ސިޔާސަތުގެ ދަށުން މި މަޙްކަމާގައި ދަށުވުމުގެ ގޮތުގައި އެއްވެސް މިންވަރު ނިންމުމަށް އަޑުއިވިފައިވާ ފާހަގަކުރެވެއެވެ. އެގޮތުން، ހ.ސިޔާސީ ގެ ދިމަށް ހ.ނަލަހިނާ ގައިވާ އިބްރާހީމްގެ ބަޔާން އަދާކުރާތަކުގެ ޙަޤީޤަތާ ހުށަހެޅި ސާފު ބަހުން އެނގެއެވެ ކަނޑައަޅާފައިވާ ފާހަގަކުރެވެއެވެ. އަދި މި މަޙްކަމާގެ

---

[4] ޕްރިންސިޕަލްސް ކޯޑުގެ 2.1.7، ސަފުހާ ނަންބަރު 4

ނިސްބަތުން ބަލާއިރު، ހ.[illegible] ގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] މި މައްސަލައިގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

42. މިސާލަކަށް ގެއެއްގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ގޭގެ އިތުރު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]؟ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]؟ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]؟ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]؟

43. އަޅުގަނޑުމެން ފާހަގަވާ ގޮތުގައި، ގެއެއްގައި [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible].

44. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، ހ.[illegible] ގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، ހ.[illegible] ގެ [illegible]

ނުކުރެވެއެވެ. އަދި އެ މިންވަރު ކަނޑައެޅިގެން ބަޔާންކޮށްފައި ނެތުމުން، ނަޢީމާ އިބްރާހީމަށް ގެއްލުނު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނުކުރެވެއެވެ. ނަމަވެސް، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނަޢީމާ އިބްރާހީމްގެ [illegible] [illegible]، މި މައްސަލައިގެ [illegible] [illegible] [illegible]، ނަޢީމާ އިބްރާހީމްގެ [illegible] [illegible]، [illegible] އަޅުގަނޑުމެން [illegible] ގެއްލުނު ނިންމުމުގެ ފުރުޞަތު [illegible] އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

45. އެހެންކަމުން، ނަޢީމާ އިބްރާހީމްގެ [illegible] [illegible] [illegible] ކޯޓުން [illegible] އެކަށީގެންވާ ގޮތުގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، މި މައްސަލައިގެ [illegible] އޭގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މި މައްސަލައިގައި [illegible] އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

46. އެގޮތުން އަޅުގަނޑުމެން [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] ކޯޓަށް [illegible] މައްސަލައިގެ [illegible] [illegible]، އެ މައްސަލައިގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 02 ([illegible]) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އަދި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

47. [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

48. ތިންވަނަ ސަބަބަކީ، އިން އިސްތިއުނާފުކުރުމަކީ، އިން [illegible] [illegible] ސީދާ ގުޅޭ ކަމެއްކަމުގައިވާތީ އާއި އިން އިސްތިއުނާފުކުރުމަކީ، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ސީދާ ގުޅޭ ކަމެއްކަމުގައިނުވާތީއެވެ. [illegible] [illegible] ކައުންސިލުން އިން އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. އެގޮތުން، އެ އެންގުމުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ "...ހ. [illegible] ގޭގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ދިރިއުޅުމުގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 02 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]." [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކަމެއްކަން [illegible] ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

49. ހަތަރުވަނަ ސަބަބަކީ، [illegible] މައްސަލަތަކުގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ފާހަގަކުރެވޭތީއެވެ.

50. ފަސްވަނަ ސަބަބަކީ، ދިފާޢު އިން އިސްތިއުނާފުކުރުމުން [illegible].

51. އެހެންކަމުން، މާލޭ ސިޓީ ކައުންސިލުގެ އެންގުމާ އެއްގޮތަށް އިން އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް ދަރުކާރުން އަންގައި އަމުދުކުރުމުން، ހ. ސީސްޕްރޭ އެޗް ކިޔާ ގޯތީގެ އިމާރާތް ވަގުފުޅާ ލިބުނު ފަސްފެންވަރުގެ ނަމުގައި އިބްތިދާއީ ހުކުމްގެ ފެނުމާ ބެހޭ ހަވާލާދީ ވަނީ ތަރުތީބުން މި މަތީސަރައިގައި ގޮތް ކަނޑައަޅަންޖެހޭ ގާނޫނީ ހަމައެއް ގޮތަކަށް އަދާހަވާނަކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

52. ނަމަވެސް އިބްތިދާއީ ދާއިރާގެ ތަރަހު ހިއްސާކުރި، ހ. ނަޔަނީ އެވ ކޯޓު ގޯތީގައި ހަދާފައިވާ ވިޔާފާރިން ބައެއް ތަނުތަކަށް ވަޒީފާއަށް އެދުނު އެހީތެރިކަމާއި ބަހައްޓައި ޙާޞިލުކޮށް ދީނުނަޔާތު ބަން އޮފީސް ހަރުދަނާކުރެވިފައެވެ. އަދި ވިޔާފާރިއަށް ގެއްލުން ނުލިބެނިކަމުދާނެ، ވަކިއަހަރެއް ހޯދައިދިނުމަށް ގެއްލުން ނުލިބޭނެކަމަށް ބަލާ ނަޒަރު ވިޔާފާރިގެ ފާއިދާ އޭގެއެކަމަށް ފާހަގަކުރެވެއެވެ. މި ނުކުތާއާ ގުޅިގެން ސަރަހައްދު ހިމާޔަތްގެ ފާއިދާ ފާހަގަކޮށްފައިވަނީ ދަރު ކަރެގެ ފަރުމާޒުނު އެއްބަސްކުރަން ތަރުތީބު ހިމާޔަތް ކުރަންވީ. އެގޮތުން، ސަރަހައްދު ނިޒާމުގެ ޤާނޫނުގެ 4 ވަނަ ނަންބަރުގެ (ހ) ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

53. ސަރަހައްދު ނިޒާމުގެ ޤާނޫނުގެ 4 ވަނަ ނަންބަރުގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ:

"(ހ) ހަތަރުވަނަ ކަމަކީ، މި ތަރައްޤީއަށް ތަރައްޤީކޮށް ފަރުމާކޮށް އިންކަށް ކަނޑަ ނަތީޖާއެއް. ހ. ނަމަނެޓް އިވޯނާ ކަރުގުޒަގައި، އެ ވިޔާނާގެ ބައެއް، ހ. ސީސްޕްރޭ އެޗް، ކިޔާ ގޯތީގެ އިމާރާތް ބެއްލެވުން އަށްދިއުމަށް ތަރައްޤީކުރަން ތަރައްޤީ ފަރުމާގެ އިމާރާތް އިތުރުކޮށް ހާލަތު ބޮޑު ތަނެއް. ހަމަ ގެއްލުން ވެސް އިސްތިސްނާކުރާނޭ ތަން އެއްސެ ބޭނުން ނަތީޖާކޮށް ތަރައްޤީކޮށް ފަރުމާކުރީ ބެލެހެއްޓުން ތަރައްޤީކަރާ ފަރުމާގެ ހަރުދުގެ މުއްސަނ އެފަރުމާ ދިނުމުގަ ހިނގަދިޔަ، އެހެން ބޭނުން ސަރަހައްދުގެ ފަރުމާ ތަރައްޤީ ފަރުމާ ފަރުމާ އެއްބަސް ސަރަހައްދު ހަދަމަ ހޯދައިދީ ތަރުތީބު ނިމުމަށް، ހ. ސީސްޕްރޭ އެޗް ކިޔާ ގޯތީގެ އިމާރާތް ބެއްލެވުމަށް، ހ. ނަމަނެޓް އެވ ކޯޓު އިމާރާތް އެއްގަޑިވާ މިންގަނޑު ބެލެހެއްޓުމަށް، އިމާރާތް ނުކުރުވާ ވަރުގެ ސަޤާފީ ގެއްލުންތަކެއް ފިޔަވައި ކަމަށް ތަރައްޤީ ފަރުމާ ދެކުނު، އެ ގެއްލުން ނުލިބޭނެގޮތް އަދާކުރުމަށް ޤާނޫނީ ހިމާޔަތްގެ ނިޒާމު ކަނޑައެޅުނު ޤަވާޢިދު ކަނޑައަޅާ ކަމުގައި، ތަރައްޤީ ފަރުމާ އާއި ޖިނާއީއެއްކަމުގައި ސަރަހައްދެއް ގެއްލުން ކޮށްނުދެވޭ."

މި ފަދައިންނެވެ.

54. ނަޢީމާ އިބްރާހީމުގެ ފަރާތުން މި އިސްތިއުނާފުގައި މި ނުކުތާގައި ފާހަގަކުރި ކަންކަމަށް ބަލާއިރު، ދަށު ކޯޓުގެ ފަނޑިޔާރުގެ ނިންމުން ގޯސްވާ ޤާނޫނީ އެއްވެސް ހަމައެއް ބަޔާންކޮށްދީފައިވާކަން އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ފާހަގައެއް ނުކުރެވެއެވެ. އަދި ދަށު ކޯޓުން [illegible] [illegible] ފާހަގަކުރި [illegible] ދަށު ކޯޓުން ރިޢާޔަތްކުރަންވީ ނަޢީމާ އިބްރާހީމާ [illegible] [illegible] [illegible] ޤާނޫނީ [illegible] [illegible] [illegible] މި އިސްތިއުނާފުގައި ބުނެފައިވާކަން އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ފާހަގައެއް ނުކުރެވެއެވެ.

55. މި މައްސަލައިގައި ކަންހިނގައިފައިވާ ގޮތުން ބަލާއިރު، [illegible] [illegible] [illegible]، ހ.[illegible] ގެ [illegible] ހ.[illegible] ގައިވާ އިމާރާތުން ބައެއް އަރާފައިވާކަމެވެ. [illegible] [illegible] [illegible]، ހ.[illegible] ގެ [illegible] ހ.[illegible] ގައިވާ އިމާރާތުން ބައެއް އަރާފައިވާކަމަށް ނަޢީމާ އިބްރާހީމްވެސް އެއްބަސްވާކަމެވެ. [illegible] [illegible] [illegible]، އިން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] އިން [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]، އިން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އިން [illegible] އިން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]، ހ.[illegible] ގެ އިން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މި މައްސަލައިގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މި [illegible] [illegible] ނަޢީމާ [illegible] [illegible] [illegible].

56. [illegible]، ހ.[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، ހ.[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، ހ.[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އިން [illegible] [illegible] [illegible]

ދަށު ކޯޓުން ޢުޤޫބާތްކަނޑައަޅާފައިވަނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖިނާއީ ޤާނޫނުގެ 5 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ 1 ވަނަ ނަންބަރާ ޚިލާފަށްކަމަށް ޢަދުލުއިންސާފާ އެއްބަސްވާކަށް ނުފެނެއެވެ.

ދަށު ކޯޓުން މި މައްސަލަ ނިންމާފައިވަނީ ދިފާޢުގެ ޝާހިދުންގެ ހެކިބަސް ބަލައިގަތުމުގައި ކޯޓުތަކުން ބަލަންޖެހޭ އަސާސްތަކުގެ ހަމައަށް ރިޢާޔަތްކޮށް ބެލުން

57. މި ނުކުތާގައި ދަށު ކޯޓުން ޝަރީޢަތުގައި އަޑުއެހުމުގެ ހަމަޔަށް ބަލާއިރު ނަޝީދާ އިބްރާހީމްގެ ވަކީލުން މި އިސްތިއުނާފުގައި ފާހަގަކޮށްފައިވާ ހަމައަކީ، އިޖްތިހާދު އޮތް ނިޒާމުގެ ހަމަކަން އެނގެއެވެ. މި ނުކުތާގެ ތަފްސީލުގައި އިޖްތިހާދު އޮތް ނިޒާމުގެ ވާހަކަ ބުނެފައިވާކަމަށްނުވާތީ، ނަޝީދާ އިބްރާހީމްގެ ވަކީލުން ހުށަހަޅާފައިވަނީ ދަށު ކޯޓުގައި އެކަމަށް އަދި އުސޫލުތަކާއި، ސާބިތުކުރި ނިންމުމުގެ ގޮތުގެ ނިޔާގައި އެއްވެސް ވަކާލާތު އެކަމަށް އަދިއުސޫލުތަކާ ނެތްކަމެވެ.

58. ނަޝީދާ އިބްރާހީމްގެ ވަކީލުން ފާހަގަކުރާ ފަދައިން ދަށު ކޯޓުގެ ނިޔާގައި އެކަމަށް އިޝާރާތްކޮށްފައި ނުވާކަމަށް ބުނާ ބުނުމާ ޢަދުލުއިންސާފާ ވެސް އެއްބަސްވެއެވެ. އެއީ ހަމަ ޙަޤީޤަތުގައިވެސް އެ ނިޔާގައި އެކަމާ ގުޅިގެން ވަކި އުސޫލެއް ބަޔާންކޮށްފައި ނެތުމެވެ. ދަށު ކޯޓުގެ ނިޔާގައި ފާހަގަކޮށްފައި އެ ކަމުގެ ނިޔާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ، ދަށު ކޯޓުގެ ނިންމުން އިސްލާމް ދީނާއި ޤާނޫނުތަކާ ޚިލާފު ކަމަށް ދެކެމެވެ.

59. ނަޝީދާ އިބްރާހީމްގެ ވަކީލުން ބަޔާންކުރާ އިޖްތިހާދު އޮތް ނިޒާމީގެ މަބްދައު، އަޑުއަހާ ހަމަޔަށްކަމަށް ނަޝީދާ އިބްރާހީމްގެ ވަކީލުން ބުނެއެވެ. އަދި އެ މަބްދައު މި މައްސަލައަށް ތަޠުބީޤުކުރެވިދާނެކަމަށް އިޝާރާތްކޮށްފައެވެ.

60. ނަޝީދާ އިބްރާހީމްގެ ވަކީލުން އެ މަބްދައު ތަޠުބީޤުކުރެވިދާނެކަމަށް އިޝާރާތްކޮށްފައިވާތީ، އެ މަބްދައު މި މައްސަލައިގައި ތަޠުބީޤުކުރެވިދާނެ ގޮތާމެދު ބަލައިލަން ޖެހެއެވެ. ފުރަތަމަ ސަބަބަކީ، މަބްދައު، އިސްލާމީ މަބްދައުތަކާއި ޤާނޫނީ، އިސްލާމީ ހަމައެއް ބަލާގޮތުން އިސްލާމީ ދީނުން ފެންނަގޮތް

ހޯދުމަށް އެދިގެން އަންނަނިކު، އެ ފަރުވާ ހޯދުމަށް އެދޭ ފަރާތުން އެ ފަރުވާ ހޯދުމަށް ކޯޓަށް އަންނަންވާނީ "ސާފު އަތާއެކު" ކަމުގައިވާތީ[5]، މި މައްސަލައިގައި، [illegible] ފަރާތުން [illegible] [illegible][6] [illegible][7] [illegible]

61. [illegible][8] [illegible]

---

[5] Unlocking Equity and Trusts, Ramjohn Mohamed, 5th Ed, p.15, Equitable maxim: He who comes to equity must come with clean hands.

[6] [2024] SC 42 ގެ 43 ވަނަ ޕެރެގްރާފު

[7] [2023] SC 03 ގެ 33 ވަނަ ޕެރެގްރާފު

[8] Goo,S.H (2002). Sourcebook on land law(3rd ed.). Cavendish Publishing. pp 789 - 799

62. އެހެންކަމުން، މަތީ ކޯޓުން މި މައްސަލަ ނިންމާފައިވާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކޯޓުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މި އިސްތިއުނާފުގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2008/Cv-C/2021 ދަޢުވާއާ [illegible] އިސްތިއުނާފު[illegible] [illegible] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3229/Cv-C/2021 ދަޢުވާ ނިންމާފައިވާ، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

63. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2008/Cv-C/2021 ދަޢުވާއަކީ، ހ.ނަޔަސްޓާ / ނަޒީމާ އިބްރާހީމް ހުށަހަޅުއްވުމުން، ސިވިލް ކޯޓުގައި ބަލަމުންދާ ދަޢުވާއެކެވެ. މި ދަޢުވާގައި ނަޒީމާ އިބްރާހީމް [illegible]، ހ.ނަޔަސްޓާ [illegible] [illegible] ގޯތިގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. މި ދަޢުވާގެ [illegible]، މި ދަޢުވާގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ހ.ނަޔަސްޓާ ގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކަމުގައިވެ.[9]

64. އެހެންނަމަވެސް، [illegible] [illegible] [illegible] ސިވިލް ކޯޓަށް މައްސަލައަށް [illegible]. މި ދަޢުވާގައި [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ހ.ނަޔަސްޓާ ގައި [illegible] [illegible] [illegible] ކަމުގައިވެ. މި މައްސަލަ [illegible] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3229/Cv-C/2021 ދަޢުވާއިންނެވެ. މި އިސްތިއުނާފަކީ މި ދަޢުވާގެ އިސްތިއުނާފެވެ.

---

[9] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3229/Cv-C/2021 ދަޢުވާގެ "[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]"

65. މި އިސްތިއުނާފުގައި ނަހީދާ އިބްރާހީމްގެ ފަރާތުން އުފައްދާ ބަހުސަކީ، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2008/Cv-C/2021 ޤަޟިއްޔާ ހުކުމަށް ބިނާކޮށް ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3229/Cv-C/2021 ޤަޟިއްޔާ ހުށަހަޅުއްވުން ކަމަށް ބުނެ ކުރާ ބަހުސްއަކަށް ދޫކޮށްލަމެވެ.

66. އިސްވެ ބުނެވުނު ބަހުސް، އިސްތިއުނާފުކުރާފަރާތުގައި މިވާ ޤަޟިއްޔާގައި އިޖުރާއީ ނުކުތާއެއްގެ ގޮތުގައިވެސް ނަހީދާ އިބްރާހީމްގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ އެ ކޯޓުން އެ ނުކުތާއާމެދު ގޮތެއް ނިންމާފައިވާކަން ވެސް އެނގެން އޮތެވެ.[10] އެ ނިންމުމުގައި ދަށު ކޯޓުން ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ:

"...އެދި މުއްދައީއާގެ މުޢާމަލާތް އެއް ފަރާތަކުން ދިނުމުން މުއްދައާ ޢަލައިހި ހުށަހަޅާ ދިފާޢުގައި ފަރާތެއް ހުށަހެޅި މުއްދައީ އަދި ބެލެހެއްޓުމުގެ ނިޔާގައި، އެ މުއްދައީގެ ދަޢުވާގައި ފަރާތް ހުށަހެޅި މުއްދައީ ދަޢުވާ ކަނޑައެޅިފައިވާ، މުއްދައީ ޖެހޭ މުއްދައީގެ ޝަރުޢީ ކަނޑައެޅުމަށް ނުވަތަ ދަޢުވާ ޝަރީޢަތުން ހުށަހަޅާފައި ބެލެވޭއިރު، އެ މުއްދައީގެ ދިފާޢުގެ ފަރާތަކުން ވަކި ދަޢުވާއެއް ހުށަހަޅާފައިނުވާތީ، އެހެން ފުރަތަމަ ވެސް ފަރާތަކުން ކޯޓަށް މުއްދައީ ހުށަހެޅިޔަ އެފަދަ ފަރާތަކުން ހުށަހަޅާ މުއްދައީއާ ދިފާޢަކަށް ކުރިއަށް ނުދެވޭނެފަދަ ކަނޑައަޅާފައިވާ ސަބަބުތަކަށް ނިސްބަތްވާނެތީ، މި ދިފާޢަކީ މިހާރު ހުށަހަޅާފައިވާ ގޮތަށް ކުރިއަށް ދެވޭނެ ދިފާޢެއް ނޫންކަމަށް އިޖުރާއީގޮތުން ކަނޑައަޅައި ދިފާޢު ނިންމައިފީމެވެ."

މިހެންނެވެ.

67. މި ނުކުތާގައި ނަހީދާ އިބްރާހީމް އުފައްދާފައިވާ ބަހުސާގުޅޭ ގޮތް ކަނޑައަޅަން ބަލާއިރު، އަންނަނިވި ކަންކަން އަޅުގަނޑުމެން ފާހަގަކުރަމެވެ. އެގޮތުން، ފުރަތަމަ ކަމަކަށް ފާހަގަކުރެވޭ، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3229/Cv-C/2021 ޤަޟިއްޔާ ހުށަހަޅުއްވާފައިވަނީ ނިޔާޒް މުޙައްމަދުކަމަށް ނަހީދާ އިބްރާހީމްގެ ފަރާތުން ބޭނާ ފުރަތަމަ އެޑްވޯކެޓް، ކޭސް އޮފް އެކްސެސް އެސްޓޭޓްގެ އެޑްމިނިސްޓްރޭޓަރކަމަށް ބުނެފައެވެ. އަދިވެސް ފާހަގަކުރެވޭ ގޮތުގައި އިޖުރާއީ ގޮތުން ހުށަހެޅިފައިވާ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު

---

[10] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 144-B7/IN/2022/03 އިޖުރާއީ ހުކުމްކުރުމުގެ ނިންމުމެވެ

2016/SC-A/25 ޤަޟިއްޔާއަށެވެ. އަދި [illegible] ކަމަކަށް [illegible]، މައްސަލައެއް ހުށަހެޅިފައިވާކަން، މައްސަލަގައި ހިމެނޭ [illegible] [illegible] އެ [illegible] [illegible] އެކަމާބެހޭ ނުވަތަ [illegible] ގުޅޭ އެހެން މައްސަލައެއް ކޯޓަށް ހުށަހަޅައިފިނަމަ ހުރިހާ މައްސަލަތަކެއް ބަލަންވާނީ [illegible] ކަމަށް [illegible] އުސޫލު [illegible] [illegible] [illegible] އެކަމުގެ [illegible] [illegible] ގޮތުގައި [illegible] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2018/SC-A/31 ޤަޟިއްޔާއަށެވެ.

68. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3229/Cv-C/2021 ޤަޟިއްޔާ ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް ނިންމި ނިންމުން [illegible] ނަޒީރާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މައްސަލައެއްގެ [illegible] [illegible] އަންނަނިވި ކަންކަން ފުރިހަމަވާނަމަ ނަޒީރާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ގޮތުގައި މި އިސްތިއުނާފުގައި [illegible] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ [illegible] ޤަޟިއްޔާއިން އެނގެން [illegible] [illegible] [illegible].[11] [illegible]، [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. އަދި [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

---

[11] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2016/SC-A/25 ޤަޟިއްޔާގެ 13.2.3

ހަރަކާތްތެރިވިނަމަ ، ކުރިން ހަރަކާތްތެރި މައްސަލައިގައި ހިނގި، އެ މަސައްކަތް (with reasonable deligence) ގޮތް ކަނޑައެޅޭނެ ނުކުތާތަކެއް ކަމުގައިވެއެވެ.

69. ޝަރުޢީ ކަންކަން ހަރަކާތްތެރިވުމާ މައްސަލައިގައި ފުރިހަމަ ގޮތުގައި ޝަރުޢީ ކޯޓަށް، އަދި ފުރަތަމަ ކަންކަން ކަމަށް، ކުރިން އުފުލާފައިވާ ދަޢުވާއަކާއި ގުޅިގެން، އިޖުރާއާތު ދިފާޢުވާ ކޯޓުގެ ނިންމުމުގެ އަޅުވާ ތަފުސީލު. އަޑުއެހުން ބާއްވައި، މި މައްސަލައިގައި، ކުރިން އުފުލާފައިވާ ދަޢުވާއަކާއި ގުޅިގެން، އިޖުރާއާތު ދިފާޢުވާ ކޯޓުގެ ނިންމުމުގެ އަޅުވާ ކަމަކަށް އެދިފައިވާ ނުވެއެވެ. އެކަށީގެންވާ، މި މައްސަލައަށް ކޯޓު ތަފާ އެކަށީގެންވާ ފިޔަވަޅު ޖެހިފައިނުވާކަން ކަމަށް އެހެން ނުދެކެމެވެ.

70. މައްސަލައިގެ ހަރަކާތްތެރިވުމުގައި، މައްސަލައިގައި ހިމެނޭ ކަމެއްގެ ފަރާތުން ހަމަ އެ ކުރިއާއި ނުވަތަ އަންގާފައި ނުވަތަ މައްސަލައާ ގުޅޭ އެއްވެސް މައްސަލައެއް ކޯޓަށް ހުށަހަޅައިދިނަމަ ހުރި މައްސަލަތަކެއް ބަލަންޖެހޭ އެއްބަސްވުންތަކެއް ކަމަކަށް ބައްލަވާލާފައިވާ އަޑުއެހުމެއްގައި މިޔާރީ ނަމަވެސް ކިޔާފައިވާ ނިޔާ އިސްތިއުނާފުގެ ފަރާތުން ބަޔާނެއް ދީފައި، މި ދިފާޢުވާ ބަޔާނެއް އެއްބަސްވުންތަކެއް ސަބަބު ތަފުސީލުގެ ފަރާތުން ވެސް ބަޔާންވެއެވެ. ނަމަވެސް، ސަބަބު ތަފުސީލުގެ ފަރާތުން ބަޔާންވެފައި، މި ދިފާޢުވާ އެއްބަސްވުންތަކެއް ނުވަތަ ނަމަވެސް، އެކަށީގެ ސަބަބުތަކުގެ ދުވަސް ފާސްކުރެވު ބައިވެރިވެފައިވާ ސަބަބެއް ނުދެކެމެވެ. ސަބަބު ތަފުސީލުގެ ފަރާތުން ބަޔާންވެފައި އެކަށީގެ، މައްސަލައިގެ ދުވަސް އަސާސީ ޙައްޤުތަކުގެ އިޖުރާއާތު ނުދެކެމެވެ.

71. ނަމަވެސް އިސްތިއުނާފު ހަރަކާތް ބަޔާންކުރާ އެ އިޖުރާއަތަކީ ދުވަސް އަސާސީ ޙައްޤާއި އިޖުރާއާތުގެ އިސްތިއުނާފު، އަސާސީ ޙައްޤުތަކާއި އަސާސީ ޙައްޤު ގޮތުގައި ބައި އެއްބަސްވުންތަކެއް މި ދިފާޢުވާ ބަޔާނުގެ ކުރިއަށް ދާއިރާ ނިޔާއިއް ޖާގަދީފައި، އެ ނިޔާއަކީ ކޯޓަށް ފޮނުވި ހަމައިން ހަމަ ދިފާޢުވާތަކަށް ނަމަވެސް އިސްތިއުނާފު މި

އިސްތިއުނާފުގައި ބުނެދެވިފައިވާއިރު، އަހަރެންނަށްވެސް މި މައްސަލައިގައި ޝަރީފާ ހަމްދާގެ އެ ބުނާ
އެއްބަސްވެވެއެވެ.

ޝަރީފާ ހަމްދާގެ ފަރާތުން އިސްތިއުނާފުގެ ޖަވާބުގައި [illegible] [illegible] މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ[12] 421 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން މައްސަލަ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

72. ނަޒީމާ އިބްރާހީމް ހުށަހެޅި މި އިސްތިއުނާފާ ގުޅިގެން ޝަރީފާ ހަމްދާގެ ފަރާތުން އިސްތިއުނާފުގެ ޖަވާބު ދިނުމުން ހުށަހަޅާފައިވާކަން އެނގެން އޮތްކަން އަހަރެންނަށް ފާހަގަކުރެވެއެވެ. އަދި އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާތަކާއި ގުޅިގެން ކޯޓުން އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާއަކަށް ވަކިވަކިން ތަފްސީލުކޮށް ޖަވާބު ދީފައިވާކަން އެ ޖަވާބުން އެނގެން އޮތްކަން އަހަރެންނަށް ފާހަގަކުރެވެއެވެ. އިސްތިއުނާފުގެ ޖަވާބު ހުށަހެޅުމުގެ އިތުރުން، ޝަރީފާ ހަމްދާގެ ފަރާތުން [illegible] [illegible] [illegible] އެކަން މި ކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައިވާކަން އެނގެން ނެތްކަން އަހަރެންނަށް ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

73. ނަމަވެސް، ނަޒީމާ އިބްރާހީމްގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅި އިސްތިއުނާފާ ގުޅިގެން އޭގެ ޖަވާބުގައި ޝަރީފާ ހަމްދާގެ ފަރާތުން [illegible] [illegible] ބުނެފައިވުން، އޭގެ ފަރާތުން އެދިފައިވާ ފުރަތަމަ ކަމަކީ، ނަޒީމާ އިބްރާހީމްގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ މައްސަލައިގައި، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

---

[12] ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2021 ([illegible] "މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު" [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible])

ބަޔާންކޮށް،[13] މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 421 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން މި މައްސަލަ ބާޠިލުކޮށްދިނުމަށް އެދިވަޑައި އޮތްކަން އަރުވެންނަން ފާހަގަކުރަމެވެ.

74. މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 421 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން މި މައްސަލަ ބާޠިލުކޮށްދިނުމަށް ސަބީހާ ހަމްދާގެ ވާރުތުން އެދިވަޑައި އޮތް އެއްވެސް މައްސަލަ ގޮތް ކަނޑައަޅައިން ޝަރީޢަށް، އެ މާއްދާގައި (ހ) އިން ފެށިގެން (ށ) ގެ ނިޔަލަށް އަދާކުރުމުގެ ހިމެނޭ މާއްދާއެއްކަން އަރުވެންނަން ފާހަގަކުރަމެވެ.

75. ސަބީހާ ހަމްދާގެ ވާރުތުން މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 421 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން މި މައްސަލަ ބާޠިލުކޮށްދިނުމަށް އެދިވަޑައިފިނަމަވެސް، މި މާއްދާގައި ހިމެނޭ އެއްވެސް އަދާކުރަން ހަމަޖެހިގެން ނުވާކަމި އަދި ނަމަވާ އިސްތިރާމް ސަފީރުއަތުގެ ނިޔާމު ނަޒަރުގެ ބާރުގައި ބާރުނުނިކަމަށް ސަބީހާ ހަމްދާ ބާރު ބާރުން ސަލަބާއަތު ބާރުދިނުގައި ނުވާކަން އަރުވެންނަން ފާހަގަކުރަމެވެ.

76. އިސްތިއުނާފުގެ މަރުޙަލާގައި މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 421 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުގައިވެ ތަނބުއިން ސަފީރުއަތުގެ ނިޔާމު ނަޒަރުގެ ބާރުގައި ބާރުން ކުރުމުގެ ގޮތުން، ނަމަވާ އިސްތިރާމްގެ ވާރުތުން ހުރަސް

---

[13] އިސްތިއުނާފީ ޝަރީޢަތުގެ ޤަވާޢިދު ހުރަހަށް ލާޒިމްގެ 5 ވަނަ ނަންބަރުގެ ދަށުގައި ބަޔާންކުރެވިފައިވާ 1 ވަނަ ނަންބަރުގެ (ހ) އިން (ށ) ގެ ނިޔަލަށް ބަޔާންކުރެވިފައިވާ ކަންކަން

ހުރިހާ ކޯޓުއަކުން ސަމީރާ ހަދްޖާގެ ފަރާތުން ބައްލަވާފައިވާ ފައިސާއާއި، މި ދަސްތާވެޒާގެ މައްސަލަ ބަލައިގަތުމަށް ކަމަށް ނިންމައިފީމެވެ.

ސަމީރާ ހަދްޖާގެ ފަރާތުން އިސްތިއުނާފުގެ ޗެކްގައި އޮތްމަސްދަކަށް ބުނެ ޝަރީޢަތުގެ ގޮތުގައި ފައިސާ ބޭނުންކުރަން ނަޒީރާ އިބްރާހީމްގެ އަތުގައިވާކަން ޤަބޫލުކުރަން ބޭނުންވާ ސަބަބެއް ނެތްކަން

77. ނަޒީރާ އިބްރާހީމްގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅި އިސްތިއުނާފާ ގުޅިގެން އެދޭ ޗެކްގައި ސަމީރާ ހަދްޖާގެ ފަރާތުން އޮތްމަސްދަކަށް ބަދަލުކުރުމަށް ކަންކަމަށް ބަލައިފިން، އެގޮތުގެ ފަރާތުން އުޅުނުކަމާ ދޭތެރޭ ކަމަށް، ޝަރީޢަތުގެ ގޮތުގައި ފައިސާ ބޭނުންކުރަން ނަޒީރާ އިބްރާހީމްގެ އަތުގައިވާކަން އުފެދިފައި އެއީ އެއްބަސްކަން ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

78. ނަމަވެސް، އެ ފަރާތުން ސަމީރާ ހަދްޖާގެ ފަރާތުން އޮތުމަށް، ދަޢުވާ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ ކޮން މާއްދާއެއްގެ ދަށުންކަމުގެ ބަޔާންކޮށްފައިވާކަމެއް ނުފެނެއެވެ. އެއީ ޝަރީޢަތުގެ ގޮތުގައި ބަދަލުގައި ދިނުމަށް އެދިފައިވާ 35,000 (ތިރީސް ފަސްހާސް) ރުފިޔާގެ ޗެކަކީ ގޮތުގައި ހިނގާ ޗެކަކަށް އެދުނު އެއްވެސް ޓްރާންސްފަރއެއް ހުށަހަޅާފައެއް ނުފެނެއެވެ. އަދި އެ ހުކުމުގައި ހުށަހަޅާފައިވާ ދަޢުވާ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތަށްކަމުގެ މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި ހުށަހަޅާފައި[14] އެއްވެސް ކަމެއް ނުފެނެއެވެ. އެހެންކަމުން، ނަޒީރާ އިބްރާހީމްގެ އެ ފަރާތުން ދޫކޮށްފައި އޮތް ދަޢުވާ ބަޔާންކުރެވޭނެ އަސާސް ނެތްކަމަށް ނިންމައިފީމެވެ.

ނިންމާ ފިޔަވަޅު

79. އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު ކަންކަން އެކުން ހުކުމުން، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3229/Cv-C/2021 ޤަޟިއްޔާގެ ޙުކުމަށް ބަދަލު ގެނައުމަށް ސަބަބެއް ނެތްކަމަށް ނިންމައިފީމެވެ.

---

[14] ދަޢުވާ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 287 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާން ކުރާ 20 (ވިހި) ދުވަހުގެ މުއްދަތު

ޤާޟީ ޝުޖޫން މުޙައްމަދުގެ ނަޒަރު

80. އަޅުގަނޑު ޤާޟީ ޙަސަން ސަޢީދުގެ ރައުޔަށް ތާއީދުކުރަމެވެ.

ޤާޟީ މުޙައްމަދު ސަލީމް ޢަބްދުﷲގެ ނަޒަރު

81. އަޅުގަނޑު ޤާޟީ ޙަސަން ސަޢީދުގެ ރައުޔަށް ތާއީދުކުރަމެވެ.

އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ އިޖްރާއަތު ބަޔާންކޮށްދިނުން

82. މި ޤަޟިއްޔާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން ނިންމެވުމުން، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގައި އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް ހުށަހެޅުމުގެ ޙައްޤު މި މަސްއަލައިގެ [illegible] ލިބިގެންވެއެވެ. އެގޮތުން، އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް ހުށަހެޅުމުގެ މުއްދަތަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން މި ޤަޟިއްޔާ ނިންމާ ތާރީޚުން ފެށިގެން 30 (ތިރީސް) ދުވަހެވެ.[15] އަދި އެ މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި ރިކޯޑު [illegible] [illegible]، އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ މުއްދަތު ގުނަން [illegible] [illegible] އެ ރިކޯޑު [illegible] [illegible] ތާރީޚެވެ.[16] އެހެންނަމަވެސް [illegible] ރިކޯޑު ބިނާކޮށްގެން އިސްތިއުނާފު ހުށަހަޅަންވާނީއެވެ.[17]

---

[15] ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2021 (މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 284 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)

[16] ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2021 (މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 284 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)

[17] ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2021 (މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 284 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)

ޙުކުމް:

ދެންފަހެ، އިސްވެ ބަޔާންކުރެވުނު ކަންކަން އެހެން ހުރުމުން، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3229/Cv-C/2021 ޤަޟިއްޔާގެ ޙުކުމަށް ބަދަލެއް ގެންނަންޖެހޭފަދަ ސަބަބެއް ނެތް ކަމަށް ކަނޑައަޅައި، މި މައްސަލާ ބެލި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ފަނޑިޔާރުންގެ އިއްތިފާޤުން ޙުކުމްކޮށްފީމެވެ.

މި ޤަޟިއްޔާ ބަލައި ޙުކުމް ކުރީ

ފަނޑިޔާރު ހުޖައިރު މުޙައްމަދު

ފަނޑިޔާރު ޙަސަން ސަޢީދު
(ރިޔާސަތު)

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ސަމީޢު ޢަބްދުﷲ